

Verslag werkbezoek Internationale Grüne Woche 18- 19 januari 2024 in Berlijn

Ten behoeve van Provinciale Staten

Datum verslag: 15-03-2024

Inhoud van het verslag

1. Achtergrond Grüne Woche en redenen om te bezoeken
2. Programma op het Nederlandse Paviljoen
3. Inhoudelijke toelichting op enkele programmaonderdelen
4. Resultaat van het bezoek en aanbeveling voor 2025

1. Achtergrond Grüne Woche en redenen om te bezoeken

- Trefpunt voor de Duitse en internationale landbouw en agrifoodsector
- Naast de Minister van LNV Adema en leden van de Tweede Kamer (commissie Landbouw) zijn vanuit alle provincies de gedeputeerden voor Landbouw aanwezig
- Organisatie door Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Thema Voedselsystemen van de toekomst
- Promotie, kennismaken, uitwisseling en netwerken

2. Programma op het Nederlandse Paviljoen

Museum van innovatieve streekproducten

- Motto is 'Land of Future Food' en provincie Utrecht presenteerde het product Kiwiwijn. De producten zijn feestelijk onthuld door Minister van LNV Adema en de gedeputeerden voor Landbouw.
- De Kiwiwijn komt van boerderij en fruitteler Nieuw Slagmaat. Daar worden appels, peren en kiwi's geteeld op de vruchtbare kleigrond van de Kromme Rijn in Utrecht. Zie: [Kiwiboerderij – Nieuw Slagmaat – Boerderij Nieuw Slagmaat](#)

Kennissessies met live-sprekers die verstaanbaar zijn via koptelefoon

- Thema is 'eiwittransitie' en 'eiwit uit reststromen van gewassen'

Gesprekken met vertegenwoordigers van overheden en sectoren

- Bean Deal, Regio Foodvalley en Interprovinciaal Overleg (IPO)

Bijeenkomst live in het beursgebouw

- Land- en Tuinbouworganisatie (LTO), de Belgische Boerenbond en de Minister van LNV Adema

FoodNL-diners op Potsdamer Platz en Alexanderplatz

- FoodNL is samenwerking tussen Regio Foodvalley, Regio Noordoost-Brabant en Greenport Venlo

3. Inhoudelijke toelichting op enkele programmaonderdelen

Kennissessies

Thema: Eiwittransitie en Eiwit uit reststromen

1. Bart en Tom Grobben – De Nieuwe Melkboer
2. Jan Sikkema – Programma Fascinating
3. André Hoogendijk – Brancheorganisatie Akkerbouw
4. Marjolein Brasz – Samenwerkingsverband Bean Deal

Bart en Tom Grobben – agrarisch ondernemers De Nieuwe Melkboer

“Al generaties lang wordt er door onze familie melk geproduceerd”, zegt Bart Grobben. “Waar onze voorouders destijds al met de tijd mee zijn gegaan door het produceren van koemelk spelen ook wij, Bart en Tom, als jongste generatie opnieuw in op de ontwikkelingen van deze tijd. Wij willen het werk van de generaties voor ons graag voortzetten, maar dan op onze manier. In 2016 wisten we het; plantaardig. Stapsgewijs zijn we onderzoek gaan doen, en in 2017 haalden we onze eerste echte oogst binnen; soja van Twentse bodem. We zijn ons gaan verdiepen in de mogelijkheden van dit gewas, en raakten in dit proces steeds meer overtuigd van de mogelijkheden van soja als melkproducerend gewas”. “Sinds juli 2023 is onze sojayoghurt verkrijgbaar”, zegt Tom Grobben. “De soja die wij gebruiken komt 100% uit Nederland en wordt op onze boerderij verwerkt tot een yoghurt alternatief. Daarmee zijn hebben we de eerste plantaardige zuivelboerderij van Nederland gebouwd. Wij willen andere Nederlandse boeren laten zien en inspireren dat het ook anders kan; plantaardig.”

Jan Sikkema – technisch directeur programma Fascinating

Binnen het programma Fascinating in Noord-Oost Nederland ligt het zwaartepunt op plantaardig eiwit. Vier grote landbouwcoöperaties (Cosun, Agrifirm, Avebe en FrieslandCampina) en LTO Noord ontwikkelen dit programma samen met provincie Groningen. “Alle moleculen in de landbouw tellen mee in de opbrengst en ter realisatie van een circulaire bio-economie. Wetenschappers ontdekken prachtige producten in agrifood grondstoffen”, zegt Sikkema. “In de zuivelindustrie wordt het bijproduct wei omgezet tot hoogwaardige eiwitten en neutraceuticals, geneeskrachtige voedingsstoffen. Ontwikkelingen in de aardappelsector laten zien dat uit aardappelen waardevolle eiwitten gewonnen kunnen worden. Toepassingen van reststromen zijn de groene plantenbladeren van suikerbieten. Uit het blad van de suikerbiet wordt een donkergroen sap geëxtraheerd dat Cosun in een aantal stappen raffineert en droogt tot een kleur-, smaak- en geurloos eiwitpoeder. De voedingsindustrie kan dit plantaardig eiwit aanwenden in talrijke producten. Bijvoorbeeld in vleesvervangers, gebak, dranken, sauzen en desserts.”

André Hoogendijk – directeur brancheorganisatie Akkerbouw

“Voor de eiwittransitie zal geïnvesteerd moeten worden in verwerkingscapaciteit en in de ontwikkeling van lekkere en gezonde producten”, zegt Hoogendijk. “Een paar bunder veldbonen telen is het moeilijkste niet. We zullen alles op alles moeten zetten om van Nederlandse eiwitteelten onderscheidende producten te maken. Een coöperatie in Zweden gaat voor bijna 100 miljoen euro een fabriek bouwen voor eiwit uit erwten. Laten we scherp blijven. Nederland heeft een unieke positie als het gaat om ketens. We hebben veredeling, teelt, handel en verwerking allemaal in huis of dichtbij. We hebben een sterke interne markt. Grote buitenlandse steden liggen vlakbij en zitten te springen om hoogwaardige producten. We kunnen als landbouw samenwerken met techniek, bouw, chemie en andere sectoren die sterk zijn in ons land. We hebben de beste boeren en veel enthousiaste jonge mensen die willen bijdragen aan een duurzame toekomst.”

Marjolein Brasz – voorzitter stuurgroep Bean Deal

Doel van de Bean Deal, officieel de Green Deal Eiwitrijke Gewassen, is opschaling van de Nederlandse teelt en verwerking van eiwitrijke gewassen, primair bestemd voor humane consumptie, met een focus op stikstofbindende vlinderbloemigen. De Bean Deal is een samenwerkingsverband en onderdeel van de Nationale Eiwit Strategie. De vastgelegde afspraken en acties vergroten de nationale zelfvoorzieningsgraad van plantaardige eiwitten. Sinds 14 juli 2022 heeft de Bean Deal de samenwerking tussen 72 betrokken ketenpartners, waaronder de zogenaamde eiwit-provincies en Regio Foodvalley. “De partners starten veredelingsprojecten voor vlinderbloemigen, er komt een verwerkingsfaciliteit voor veldbonen in Drenthe en in februari 2024 begint de nationale consumenten-activatie campagne #BeanMeal”, zegt Brasz. “Echter, het omarmen en consumeren van levensmiddelen op basis van Nederlands geteelde vlinderbloemigen blijft achter. Daarmee komt het toekomstperspectief voor ondernemende en vooruitstrevende eiwitboeren van Nederland in het gedrang.”

4. Resultaat van het bezoek en aanbeveling voor 2025

Tijdens de Internationale Grüne Woche 2024 in Berlijn zijn we tot de volgende resultaten gekomen:

- We hebben provincie Utrecht gepromoot in het kader van agrarisch toerisme;
- We hebben netwerkgesprekken gehad met andere bestuurders en volksvertegenwoordigers over samenwerking en concretisering van het beleidsthema eiwittransitie. Dit thema is onderdeel van de huidige Voedselagenda en de komende Landbouw- en Voedselvisie van provincie Utrecht;
- We hebben nader kennism gemaakt met vertegenwoordigers van de Bean Deal waar provincie Utrecht aspirant-lid van is.

We bevelen aan om in 2025 opnieuw een werkbezoek te brengen aan de Grüne Woche in Berlijn vanwege het veelzijdige en unieke karakter van de beurs, de omgeving en de mogelijkheden voor ontmoeting en kennisuitwisseling.

